

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Bydgoszczy

LBY.411.008.09.2022

Łukasz Piotrowski
p.o. Dyrektor
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
ul. 700-lecia 36
88-400 Żnin

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/22/008 Prawidłowość i skuteczność działań gmin województwa kujawsko-pomorskiego wobec dłużników alimentacyjnych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żninie ¹ , ul. 700-lecia 36, 88-400 Żnin
Kierownik jednostki kontrolowanej	Łukasz Piotrowski, p.o. Dyrektor MOPS ² , od 1 września 2022 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełniła Maria Bursztyńska, Dyrektor MOPS od 28 lutego 2007 r. do 31 sierpnia 2022 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Prawdliwość i skuteczność działań podejmowanych przez dłużników alimentacyjnych. 2. Prawdliwość sporządzania sprawozdań.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2020 r. do zakończenia czynności kontrolnych ³ , z uwzględnieniem dowodów dotyczących zdarzeń wcześniejszych, o ile miały wpływ na działalność jednostki w kontrolowanym zakresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Bydgoszczy
Kontroler	Jan Pierzyński, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBY/146/2022 z 22 września 2022 r. (akta kontroli str. 1-4)

¹ Dalej: „MOPS” lub „Ośrodek”.

² Dalej: „Dyrektor”.

³ Do 19 grudnia 2022 r.

⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: „ustawa o NIK”.

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W okresie objętym kontrolą pracownicy MOPS podejmowali działania wobec dłużników alimentacyjnych. Prawidłowo wszczynano postępowania administracyjne wobec dłużników uchylających się od zobowiązań alimentacyjnych oraz przeprowadzano wywiady alimentacyjne i odbierano oświadczenia majątkowe od dłużników. W przypadkach tzw. niealimentacji właściwie składano zawiadomienia do organów ścigania. Wykazane w sprawozdaniach rzeczowo-finansowych⁶ dane w zakresie liczby złożonych wniosków i wydanych decyzji dotyczących świadczeń alimentacyjnych były tożsame z danymi ujętymi w systemie dziedzicowym i zgodne ze stanem faktycznym⁷. Stan należności oraz kwoty zwrotów od dłużników alimentacyjnych z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego⁸ były zgodne z wartościami wykazanymi przez MOPS w sprawozdaniach budżetowych Rb- 27ZZ „z wykonania planu dochodów związanych z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami” za lata 2020 i 2021⁹.

Stwierdzone w toku kontroli nieprawidłowości dotyczyły:

- nieprzekazania informacji o dłużnikach alimentacyjnych do wszystkich biur informacji gospodarczej;
- przekazania do organu właściwego dłużnika¹⁰ wniosków o podjęcie działań wobec dłużnika alimentacyjnego i informacji, od 65 do 268 dni od wydania decyzji o przyznaniu świadczenia z FA;

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej¹¹ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Prawidłowość i skuteczność działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych.

Opis stanu faktycznego

W latach 2020-2022 (I półrocze) wypłacono świadczenia z funduszu alimentacyjnego w łącznej kwocie 2 342,8 tys. zł, z tego 941,6 tys. zł w 2020 r., 952,4 tys. zł w 2021 r. oraz 448,8 tys. zł w I półroczu 2022 r. Według stanu na 30 czerwca 2022 r., od momentu powstania funduszu alimentacyjnego wypłacono świadczenia w wysokości 15 216,3 tys. zł. W badanym okresie dłużnicy alimentacyjni zwrócili łącznie 2,4 tys. zł należności głównej oraz 1,6 tys. zł odsetek. Nie odnotowano wpłat z tytułu egzekucji administracyjnej, a wpłaty z egzekucji komorniczej wynosiły łącznie 926,8 tys. zł¹², z tego 287,0 tys. zł w 2020 r., 398,9 tys. zł w 2021 r. i 240,9 tys. zł w I półroczu 2022 r. Stan należności z tytułu wypłaconych świadczeń z FA według stanu na 1 stycznia 2020 r., 2021 r. i 2022 r. (bez uwzględnienia świadczeń nienależnie pobranych) wynosił odpowiednio: 10 529,9 tys. zł, 11 082,3 tys. zł oraz 11 645,8 tys. zł, a skuteczność egzekucji komorniczej¹³ stanowiła odpowiednio: 1%, 1,7% i 1%.

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Dalej: „sprawozdania FA”.

⁷ Analizie poddano sprawozdania za IV kw. 2020 i 2021 r.

⁸ Dalej: „FA” lub „fundusz alimentacyjny”.

⁹ Dalej: „sprawozdania Rb-27ZZ”.

¹⁰ Dalej: „OWD”.

¹¹ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹² Należność główna wraz z odsetkami.

¹³ Obliczona jako iloraz wpłat dokonanych przez komorników sądowych do stanu należności z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego w danym roku kalendarzowym.

Zagadnienia dotyczące podejmowanych działań wobec dłużników alimentacyjnych nie były przedmiotem zarówno kontroli wewnętrznych jak i zewnętrznych.

(akta kontroli str. 62-69, 72-76)

W zakresie działań podejmowanych w celu zwiększenia skuteczności dochodzenia zwrotu należności od dłużników alimentacyjnych Dyrektor wyjaśnił, że „Dział Funduszu Alimentacyjnego MOPS po przyznaniu decyzją administracyjną świadczenia z funduszu alimentacyjnego przeprowadzał wywiady alimentacyjne, w celu ustalenia sytuacji rodzinnej, dochodowej i zawodowej dłużnika alimentacyjnego, a także jego stanu zdrowia oraz przyczyn nielożenia na utrzymanie osoby uprawnionej oraz odbierał oświadczenia majątkowe. Następnie informacje mające wpływ na skuteczność egzekucji powzięte z wywiadu przekazywane były komornikowi sądowemu prowadzącemu postępowanie egzekucyjne. W przypadku kiedy dłużnik nie mógł wywiązać się ze swoich zobowiązań alimentacyjnych z powodu braku zatrudnienia, organ właściwy dłużnika zobowiązywał go do zarejestrowania się jako bezrobotny albo jako poszukujący pracy oraz informował powiatowy urząd pracy o potrzebie aktywizacji zawodowej dłużnika. W przypadku gdy dłużnik uniemożliwiał przeprowadzenie wywiadu alimentacyjnego lub odmówił: złożenia oświadczenia majątkowego, zarejestrowania się w Powiatowym Urzędzie Pracy, odmówił przyjęcia odpowiedniego zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej organ wszczynał wobec dłużnika alimentacyjnego postępowanie dotyczące uznania dłużnika za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych co skutkowało złożeniem wniosku o ściganie dłużnika za przestępstwo określone w art. 209 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks karny. Występowano także do centralnej ewidencji kierowców z zapytaniem czy dany dłużnik alimentacyjny posiada uprawnienia do kierowania pojazdami. Po uzyskaniu informacji, że dłużnik posiada ww. uprawnienia został kierowany wnioskiem do starosty o zatrzymanie dłużnikowi alimentacyjnemu prawa jazdy. Kolejnym krokiem zmierzającym do zwiększenia skuteczności dochodzenia zwrotu należności od dłużników alimentacyjnych w przypadku prowadzenia postępowania egzekucyjnego przez komornika, jako organ właściwy wierzyciela, który wypłacał świadczenia z funduszu alimentacyjnego, będący wierzycielem należności przypadających od dłużnika alimentacyjnego było przyłączenie się do postępowania egzekucyjnego. Zgłaszanie dłużników alimentacyjnych do biur informacji gospodarczych to także jedna z czynności zwiększająca skuteczność dochodzenia należności od dłużników alimentacyjnych. Występowanie jako organ właściwy wierzyciela z wnioskiem o podjęcie działań wobec dłużnika do organu właściwego dłużnika to kolejne działania tego organu. Ponadto zawiadamiano prokuraturę na podstawie art. 209 §1, 2 i 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny o przyznaniu wierzycielce świadczenia z funduszu alimentacyjnego. Należy nadmienić, iż sytuacja związana z COVID – 19 od roku 2020 znacznie ograniczyła i utrudniła postępowanie z dłużnikami alimentacyjnymi poprzez wytyczne ministerialne takie jak praca zdalna oraz ograniczony bezpośredni dostęp klienta do urzędu”.

(akta kontroli str. 59-60)

W zakresie problemów występujących w toku dochodzenia zwrotu należności, Dyrektor wyjaśnił, że „głównym problemem jest ukrywanie przez dłużników alimentacyjnych dochodów. Znaczna część przyznaje się do „pracy dorywczej” co w sposób znaczący utrudnia zajęcie im wynagrodzenia. Bardzo mała liczba dłużników alimentacyjnych dokonuje dobrowolnych wpłat do komorników sądowych w ramach zasądzonych alimentów. Do zwiększenia skuteczności dochodzenia roszczeń alimentacyjnych skuteczne byłyby działania państwowej inspekcji pracy wobec firm, w których dłużnicy alimentacyjni świadczą pracę bez zawartej umowy o pracę.

Nakładanie zwiększonych sankcji karnych na tych pracodawców. Ponadto następnym problemem występującym w toku dochodzenia zwrotu należności od dłużników alimentacyjnych jest notoryczne i przedwczesne umarzenie postępowania przez prokuraturę. W praktyce dochodzeniowej dzieje się zazwyczaj tak, że pomimo braku spłaty długu alimentacyjnego, jeśli w trakcie postępowania dłużnik wpłaci symboliczne kwoty, jest to traktowane przez organy ścigania jako dobra wola, staranie się i traktowane jako bieżąca alimentacja. Na takiej podstawie postępowania są zazwyczaj umarzone, co także stanowi problem z dochodzeniem zwrotu należności dłużników alimentacyjnych”.

(akta kontroli str. 60)

W okresie objętym kontrolą Regionalna Izba Obrachunkowa w Bydgoszcy przeprowadziła w MOPS kontrolę w zakresie prawidłowości przyznawania świadczeń z funduszu alimentacyjnego za lata 2021-2022¹⁴. Nie stwierdzono nieprawidłowości w powyższym zakresie.

(akta kontroli str. 152-174)

W okresie objętym kontrolą do MOPS nie wpłynęły wnioski osób uprawnionych lub ich przedstawicieli o podjęcie działań wobec dłużników alimentacyjnych. Informacja o możliwości złożenia takich wniosków była zamieszczona na tablicy ogłoszeń Ośrodka.

W MOPS prowadzono rejestr przyznanych świadczeń¹⁵ w sposób umożliwiający wyodrębnienie spraw, w których MOPS stanowił jednocześnie organ właściwy wierzyciela¹⁶ i OWD oraz tylko OWW. Podstawą ewidencji w ww. ujęciu były dane zawarte w aktach spraw, w tym w zaświadczeniach organu egzekucyjnego o bezskuteczności egzekucji. Do rejestru mieli dostęp pracownicy prowadzący sprawy z zakresu funduszu alimentacyjnego. W okresie objętym kontrolą przyznano świadczenia z funduszu alimentacyjnego: w 2020 r. – 167 osobom¹⁷; w 2021 r. – 142 osobom¹⁸; w 2022 r. (I połowa) – 11 osobom¹⁹.

(akta kontroli str. 70-71,125)

Analiza 20 decyzji²⁰ o przyznaniu świadczeń z funduszu alimentacyjnego, dla którego MOPS stanowił wyłączenie OWW wykazała, że:

- we wszystkich przypadkach pracownicy MOPS wystąpili z wnioskiem do OWD o podjęcie działań wobec dłużników, a dłużnikowi alimentacyjnemu przekazywali informacje, o których mowa w art. 27 ust. 7 ww. ustawy, jednakże czynności te wykonano ze złą zwinnością²¹;
- dane dotyczące wysokości zobowiązań dłużników alimentacyjnych z tytułu wypłaconych na podstawie ustawy z dnia 18 lipca 1974 r. o funduszu alimentacyjnym²² świadczeń z FA, pozyskiwano z zaświadczeń komorników sądowych o bezskuteczności egzekucji.

(akta kontroli str. 131)

W objętych badaniem sprawach, dotyczących dziesięciu dłużników alimentacyjnych o największym w Gminie zadłużeniu, MOPS przekazywał informacje, o których mowa

¹⁴ Do 7 października 2022 tj. dnia zakończenia kontroli.

¹⁵ Rejestr zawierał: liczbę porządkową, miejsce zamieszkania, datę złożenia wniosku, uwagi.

¹⁶ Dalej: „OWW”.

¹⁷ W tym 100 osobom jako OWW i 67 jako OWW i OWD.

¹⁸ W tym 73 osobom jako OWW i 69 jako OWW i OWD.

¹⁹ W tym 6 osobom jako OWW i 5 jako OWW i OWD.

²⁰ Do próby wytypowano po 10 spraw dla danego okresu świadczeniowego 2020-2021 i 2021/2022.

²¹ Por. stwierdzone nieprawidłowości.

²² Dz. U. z 1991 r. Nr 45, poz. 200, ze zm., ustawa została uchylona 1 maja 2004 r.

w art. 8a ust. 1 pkt 1 ustawy o alimentach do pięciu, z sześciu biur informacji gospodarczej²³.

(akta kontroli str.132)

W każdej z objętych badaniem spraw, dotyczących dziesięciu dłużników alimentacyjnych o najwyższej łącznej wartości zadłużenia²⁴ prowadzona była przez komornika sądowego egzekucja zobowiązań, o których mowa w art. 28 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o alimentach. W związku z powyższym, MOPS nie był zobligowany do zamieszczania na podstawie art. 8a ust. 1 pkt 2 ustawy o alimentach informacji, o których mowa w art. 8 ustawy z dnia 6 grudnia 2018 r. o Krajowym Rejestrze Zadłużonych²⁵.

(akta kontroli str. 132)

Liczba dłużników alimentacyjnych w latach 2020-2022 (I połowa) utrzymywała się na zbliżonym poziomie i wynosiła odpowiednio: 223, 226 oraz 221. Wobec ww. dłużników MOPS podjął m.in. następujące działania: kierował wnioski do komorników sądowych o przyłączenie się do postępowań egzekucyjnych (w ww. latach wnioskami objęto odpowiednio: 137, 121 i 10 dłużników); przeprowadzał wywiady alimentacyjne i odbierał oświadczenia majątkowe odpowiednio: 18, 36 i 44 dłużników, powiadamiał Powiatowy Urząd Pracy w Żninie²⁶ o potrzebie aktywizacji zawodowej odpowiednio: dwóch, trzech i trzech dłużników; wszczynał postępowania i wydawał decyzje w sprawie uznania za uchylających się od zobowiązań alimentacyjnych odpowiednio: 11, jednego i dwóch dłużników.

Dłużnicy, którzy spłacili swoje zadłużenie w całości lub części oraz dłużnicy, od których wyegzekwowano część zadłużenia w toku egzekucji komorniczej sądowej stanowili odpowiednio: jeden i 119 w 2020 r.; jeden i 114 w 2021 r.; w I półroczu 2022 r. żaden dłużnik nie spłacił częściowo lub w całości zadłużenia, a w toku egzekucji komorniczej wyegzekwowano należności od 102 dłużników).

(akta kontroli str. 78, 82)

Badanie 20 postępowań²⁷ dotyczących prowadzonych przez MOPS działań wobec dłużników alimentacyjnych wykazało m.in., że:

- czynności polegające na przeprowadzeniu 15 wywiadów alimentacyjnych oraz odbiorze oświadczeń majątkowych od dłużników, zostały udokumentowane zgodnie załącznikiem 1 i 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 marca 2011 r. w sprawie wzoru kwestionariusza wywiadu alimentacyjnego oraz wzoru oświadczenia majątkowego dłużnika alimentacyjnego²⁸ - przyczynami niełożenia na utrzymanie osób uprawnionych do alimentów były m.in. brak stałych dochodów oraz trudna sytuacja finansowa z tym związana;

²³ Tj. do: 1) BIG InfoMonitor S.A., ul. Z. Modzelewskiego 77, 02-679 Warszawa; 2) Krajowe Biuro Informacji Gospodarczej S.A., ul. Lublańska 38, 31-476 Kraków; 3) Krajowy Rejestr Długów Biuro Informacji Gospodarczej S.A., ul. Danuty Siedzikówny 12, 51-214 Wrocław; 4) ERIF Biuro Informacji Gospodarczej S.A., Aleje Jerozolimskie 100, 00-807 Warszawa; 5) Krajowa Informacja Długów Telekomunikacyjnych Biuro Informacji Gospodarczej S.A., ul. Poleska 44, 25-325 Kielce. Informacji nie przekazywano do Bisnode Międzynarodowe Biuro Informacji Gospodarczej S.A., Plac Europejski 2, 00-844 Warszawa (spółka zakończyła działalność 1 grudnia 2021 r., z dniem 8 lipca 2022 r. została wykreślona z Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego).

²⁴ Badaniem objęto sprawy dotyczące dziesięciu dłużników alimentacyjnych, których łączna wartość zadłużenia wg stanu na 31 grudnia 2021 r. była największa.

²⁵ Dz. U. z 2021 r. poz. 1909, ze zm., dalej: "KRZ".

²⁶ Dalej: „PUP”.

²⁷ 10 postępowań dla których MOPS stanowią jednocześnie OWW i OWD oraz 10 dla których stanowią jedynie OWD.

²⁸ Dz. U. Nr 73, poz. 395.

- stosownie do art. 5 ust. 2 pkt 2 ustawy o alimentach poinformowano właściwy powiatowy urząd pracy o potrzebie aktywizacji zawodowej 10 dłużników;
- w ośmiu przypadkach wszczęto postępowania w sprawie uznania dłużników alimentacyjnych za uchylających się od zobowiązań alimentacyjnych, uznano ich za uchylających się od zobowiązań i wydano właściwe decyzje administracyjne. Stosownie do art. 5 ust. 3b pkt 1 ustawy o alimentach wystąpiono z wnioskiem o ściganie za przestępstwo określone w art. 209 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny²⁹;
- w jednym przypadku złożono wnioski o zatrzymanie prawa jazdy dłużnika.

(akta kontroli str. 175-178)

Dyrektor podał, że „współpraca MOPS z Powiatowym Urzędem Pracy w Żninie przebiega w sposób pozytywny. W przypadku kiedy dłużnik nie mógł wywiązać się ze swoich zobowiązań alimentacyjnych z powodu braku zatrudnienia, organ właściwy dłużnika zobowiązywał go do zarejestrowania się jako bezrobotny albo jako poszukujący pracy oraz informował powiatowy urząd pracy o potrzebie aktywizacji zawodowej dłużnika. PUP w związku z wszczętą procedurą informuje tutaj organ o podjęciu zatrudnienia, utracie statusu osoby bezrobotnej w tradycyjnej formie pisemnej i elektronicznej w związku z wypracowaniami przez organy wieloletnimi zasadami postępowania”.

(akta kontroli str. 58-61)

Analiza 10 postępowań³⁰ dotyczących przyłączenia się MOPS do postępowania egzekucyjnego wykazała, że we wszystkich przypadkach dołączono decyzje w sprawie przyznania świadczeń z funduszu alimentacyjnego mające przymiot ostateczności.

(akta kontroli str. 175-178)

W przypadku 10 dłużników alimentacyjnych, wobec których wszczęto postępowanie, o którym mowa w art. 5 ust. 3 ustawy o alimentach, prawidłowo doręczono decyzje o uznaniu dłużników za uchylających się od zobowiązań alimentacyjnych. Analiza wykazała, że ww. decyzje nie były uchylane przez SKO lub właściwe sądy z uwagi na obalenie domniemania doręczenia.

(akta kontroli str. 175-178)

Dyrektor MOPS podał, że w okresie objętym kontrolą nie występowało z powództwem o zasądzenie alimentów przeciwko osobom zobowiązanym w dalszej kolejności do ich zapłaty. Analiza 20 spraw o przyznanie świadczenia z FA wykazała, że we wszystkich przypadkach MOPS wydał decyzję o przyznaniu świadczenia a wnioski zawierały oświadczenia³¹, o których mowa w art. 15 ust. 3 pkt 3 ustawy o alimentach³². We wszystkich oświadczeniach wnioskodawcy nie posiadali wiedzy na temat danych innych osób zobowiązanych do alimentacji niż dłużnik alimentacyjny.

(akta kontroli str. 125-126, 131)

Badaniem objęto pięć spraw dotyczących uchylania się od wykonania obowiązku alimentacyjnego - tzw. niealimentacji. We wszystkich sprawach MOPS zawiadomił organy ścigania o możliwości popełnienia przestępstwa. W jednej z powyższych spraw organy ścigania wszczęły dochodzenie, a następnie umorzyły je z uwagi na

²⁹ Dz. U. z 2022 r. poz. 1138, ze zm.

³⁰ Dla których MOPS stanowił jednocześnie OWW i OWD.

³¹ Oświadczenie wnioskodawcy o miejscu zamieszkania, wieku, zatrudnieniu i sytuacji ekonomicznej osób zobowiązanych względem osoby uprawnionej do alimentacji, innych niż dłużnik alimentacyjny stanowiło załącznik do wniosku o ustalenie prawa do świadczeń alimentacyjnych i zostało zamieszczone na stronie Biuletynu Informacji Publicznej.

³² Por. stwierdzone nieprawidłowości.

rozpoczęcie spłaty zadłużenia, a w czterech pozostałych odmówiły wszczęcia postępowań z uwagi na brak znamion czynu zabronionego.

(akta kontroli str. 151)

W latach 2020 – 2022 (I półrocze) MOPS nie umorzył żadnych należności wynikających z art. 28 ust.1 pkt. 1,2 i 4 ustawy o alimentach oraz nie występował z powództwem o ustalenie alimentów od innych osób w oparciu o art. 132 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy³³.

(akta kontroli str. 125-126)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W 19 na 20 spraw objętych badaniem³⁴ (95%) MOPS wystąpił z wnioskiem do OWD o podjęcie działań wobec dłużników alimentacyjnych³⁵ oraz przekazywał informacje, o których mowa w art. 27 ust. 7 i 7a ustawy o alimentach dłużnikowi alimentacyjnemu oraz OWD po upływie od 65 do 268 dni. Zdaniem NIK było to postępowanie nierzetelne, a czynności w tym zakresie powinny być podejmowane niezwłocznie.

(akta kontroli str. 131)

Dyrektor MOPS wyjaśnił, m.in., że opóźnienia dotyczące przesyłania wniosków o podjęcie działań wobec dłużnika alimentacyjnego do właściwego organu dłużnika (OWD) i informacji do (OWD) jak i dłużnika alimentacyjnego spowodowane były dużą ilością podejmowanych zadań a przede wszystkim zmianą systemu pracy w związku z pojawieniem się pandemii Covid-19. W momencie nastania pandemii wprowadzona została praca zdalna z domu co powodowało bardzo ograniczony dostęp do dokumentacji i danych znajdujących się w siedzibie MOPS, tym samym brakiem możliwości terminowego sporządzania wniosków o podjęcie działań jak i informacji do dłużników alimentacyjnych.

(akta kontroli str. 134)

2. W objętych badaniem sprawach, dotyczących dziesięciu dłużników alimentacyjnych o największym w Gminie zadłużeniu, MOPS nie przekazywał informacji, o których mowa w art. 8a ust. 1 pkt 1 ustawy o alimentach do jednego z sześciu istniejących biur informacji gospodarczej³⁶. Stanowiło to naruszenie art. 8a ust. 1 pkt 1 ustawy o alimentach w związku z art. 12a ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych³⁷

(akta kontroli str. 132)

Dyrektor MOPS wyjaśnił, że po powzięciu informacji o obowiązku przekazywania informacji o zadłużeniu dłużnika alimentacyjnego do BISNODE - Międzynarodowe Biuro Informacji Gospodarczej S.A. w celu nawiązania umowy kontaktowano się telefonicznie z pracownikiem Bisnode z siedzibą w Warszawie. Otrzymano informacje, że trwają prace nad dopracowaniem całego systemu. Po opracowaniu przez firmę obsługującą oprogramowanie w MOPS możliwości przesyłania zadłużeń na stronie BISNODE przy próbach przesyłania danych wyświetlał się komunikat że

³³ Dz.U. z 2020 r. poz. 1359.

³⁴ Do próby wytypowano po 10 spraw dla danego okresu świadczeniowego w latach 2020-2021 dla których MOPS stanowił wyłącznie OWW.

³⁵ Na podstawie art. 5 ust. 3 pkt. 2 ustawy o alimentach.

³⁶ Tj. do Bisnode Międzynarodowe Biuro Informacji Gospodarczej S.A., Plac Europejski 2, 00-844 Warszawa (spółka zakończyła działalność 1 grudnia 2021 r., z dniem 8 lipca 2022 r. została wykreślona z Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego).

³⁷ Dz. U. z 2021 r. poz. 2059, ze zm.

„Dun & Bradstreet Biuro Informacji Gospodarczej S.A. (dawniej: Bisnode Międzynarodowe Biuro Informacji Gospodarczej S.A.) z dniem 01.12.2021 roku kończy działalność”. W związku z początkowymi przyczynami technicznymi i zamknięciu ww. biura, MOPS w Żninie nie przekazał wymaganych informacji.

(akta kontroli str. 134-135)

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wszczynanie przez MOPS postępowań administracyjnych wobec dłużników uchylających się od zobowiązań alimentacyjnych. Prawidłowo przeprowadzono również wywiady alimentacyjne i odbierano oświadczenia majątkowe od dłużników. W przypadku tzw. niealimentacji właściwie składano zawiadomienia do organów ścigania. Jako działania nieprawidłowe NIK uznała m.in.: nieprzekazywanie informacji o dłużnikach alimentacyjnych do jednego z sześciu biur informacji gospodarczej, przekazywanie do OWD wniosków o podjęcie działań wobec dłużnika ze zbędną zwłoką.

OBSZAR

2. Prawidłowość sporządzania sprawozdań.

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą w MOPS sporządzono sprawozdania FA z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o alimentach. Analiza wykazała³⁸, że przekazywane były one Wojewodzie Kujawsko-Pomorskiemu drogą elektroniczną w terminach zgodnych ze wskazanymi w § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 września 2017 r. w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów³⁹, tj. do 15 dnia miesiąca po danym kwartale.

(akta kontroli str. 93-123)

Sprawozdania FA nie zawierały informacji o kosztach obsługi oraz prowadzonych postępowaniach egzekucyjnych, o których mowa w art. 31 ust. 5 pkt 7 i 8 ustawy o alimentach. Dyrektor MOPS podał, że zgodnie z art. 31 ust. 8 ww. ustawy sprawozdania przekazywane są tylko drogą elektroniczną, a system informatyczny do tego dedykowany nie posiada takiego wzoru, tj. możliwości wykazywania kosztów obsługi oraz prowadzonych postępowania.

(akta kontroli str. 140-141)

Koszty działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych w latach 2020-2022 (I półrocze) wynosiły łącznie 153,7 tys. zł⁴⁰. Koszty te zostały sfinansowane z dotacji budżetu państwa oraz z dochodów własnych w kwotach odpowiednio: w 2020 r. 28,1 tys. zł (49%) i 29,0 tys. zł (51%), w 2021 r. 28,5 tys. zł (46%) i 33,6 tys. zł (54%) oraz w I półroczu 2022 r. 13,5 tys. zł (39%) i 21,0 tys. zł (61%).

(akta kontroli str. 77)

W sprawozdaniach FA nie wykazywano kwot dotyczących należności powstałych z tytułu zaliczek alimentacyjnych wypłaconych osobie uprawnionej. Dyrektor MOPS wyjaśnił, że danych tych nie wykazywano z uwagi na fakt, iż wytyczne takie w tym zakresie otrzymywano od Wojewody Kujawsko Pomorskiego. Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 września 2017 r. w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o alimentach nie określa wzoru sprawozdania ani instrukcji/objaśnień w zakresie jego sporządzenia, jak też nie wskazuje, czy dane sprawozdawcze powinny obejmować te

³⁸ Badaniu poddano sprawozdania za IV kwartał 2020 i 2021 r. oraz za II kwartał 2022 r.

³⁹ Dz. U. 2017, poz. 1812, dalej: „rozporządzenie w sprawie sprawozdań z realizacji”.

⁴⁰ Z czego 57,1 tys. zł w 2020 r.; 62,1 tys. zł w 2021 r. i 34,5 tys. zł w 2022 r. (I półrocze).

należności powstałe na podstawie ustawy o zaliczce alimentacyjnej. Nie występowało w tym zakresie o wyjaśnienia do Wojewody czy Ministerstwa.

(akta kontroli str. 140-141)

W sprawozdaniach FA za IV kwartał 2020 r. i IV kwartał 2021 r. wykazano, że żadne z działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych nie doprowadziło do wzrostu ściągłości.

(akta kontroli str. 93-123)

Wykazane w sprawozdaniach FA dane w zakresie liczby złożonych wniosków dotyczących świadczeń z funduszu alimentacyjnego za IV kw. 2020 i 2021 r. oraz liczby wydanych decyzji były tożsame z danymi ujętymi w systemie dziedzinowym i zgodne ze stanem faktycznym.

(akta kontroli str. 142-150)

Analiza sprawozdań FA sporządzonych w okresie objętym kontrolą wykazała, że kwoty zwrotów od dłużników alimentacyjnych z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz kwoty należności były zgodne z wartościami wykazanym przez MOPS w sprawozdaniach budżetowych Rb-27ZZ za lata 2020 i 2021.

(akta kontroli str. 83-113)

Sprawozdania Rb-27ZZ zostały przekazane w terminach wynikających z załącznika nr 40 do rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 9 stycznia 2018 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej⁴¹. Wielkości dotyczące świadczeń wykazane zostały w rozdziale 85502 *Świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego*.

(akta kontroli str. 83-92)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie. Prawidłowo sporządzano i terminowo przekazywano odbiorcom sprawozdania FA oraz Rb-27ZZ. Wielkości wykazane w ww. sprawozdaniach budżetowych odpowiadały zapisom w ewidencji księgowej.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

Wnioski

1. Niezwłoczne przekazywanie wniosków o podjęcie działań wobec dłużników alimentacyjnych oraz informacji, o których mowa w art. 27 ust. 7 i 7a ustawy o alimentach.
2. Przekazywanie informacji o dłużnikach alimentacyjnych do wszystkich biur informacji gospodarczej.

⁴¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1564, ze zm.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Bydgoszczy. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Bydgoszcz, 21 grudnia 2022 r.

Kontroler
(-) Jan Pierzyński
główny specjalista kontroli
państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Bydgoszczy
p.o. Dyrektor
(-) dr Tomasz Sobiecki